

Politik Bilim

Teknolojideki Açığımız Kültür Açığımızdır (3)

Aykut Göker

<http://www.inovasyon.org>; hagoker@ttmail.com

Son üç haftadır yazdıklarım (haftaya tamamlanacak) bir çalışmamdandır. Bu çalışmamı yayımladığımda, konuyu çok daha etraflı biçimde tartışma imkânımız olacak.

Toplumlar arasındaki, sözünü ettiğimiz türden kültür ve gelişme farklılaşması meselesine geçmeden önce, belki, insanoğlunun daha iyiye yönelişinin ve sonuçta edindiği, ‘bir şeyleri değiştirebilme deneyiminin’ onda merak duygusunu kamçılıdığı ve çoğu zaman, sâdece bu nedenle araştırarak yeni bazı bulgulara ulaştığı da söylenebilir. Bu yeni bulgu, işine yarasın yaramasın, onda daha önce bilmediği yeni bir durumla karşılaşmış olmanın heyecanını yaratabilir; bu ona bambaşka bir tatmin duygusu verebilir. Merak sonucu ortaya çıkan bu farklı deneyim, ister insanoğlunun daha iyiye yönelişinin bir yan ürünü isterse doğrudan insan doğasının bir ürünü olarak görülsün, sonuçta, toplumların devraldıkları birikimin geliştirilmesine yarar; tıpkı ‘daha iyinin aranışı’nda olduğu gibi, ‘merak’ da, toplumun **geliştirme kültürünü** dokuyan etkin bir unsur hâline gelir.

Toplumların ancak belirli bir gelişme aşamasına gelmeleri ve yerleşik hayata geçmelerinden sonradır ki, farklı toplumsal katmanların ortaya çıkışı ve bunlar arasındaki üretim ilişkileri söz konusu kültürün gelişiminde etkin olmaya başlamıştır. Çünkü insanlar zaman içinde görmüşlerdir ki, refah içinde yaşamak, bunun için gerekli ekonomik gücü elde etmek ve bu güç kazanımının güvencesi olarak toplumda siyasî nüfuz sahibi olabilmek, başka coğrafyalardaki topluluklara karşı üstünlük kazanarak gücüne güç katmak, ancak, ‘daha iyiye, daha çoğa erişmenin’ teknik ve teknolojilerinin geliştirildiği ve sağlanan gelişmelerin toplumda ve toplumlar arasında yayılıp yayındığı (difüzyon) süreçlere egemen olabilmekle; bu süreçleri kendi çıkarları doğrultusunda **denetim altında tutabilmekle** mümkündür. Böylece, teknik / teknolojik gelişme (örneğin silâhlarda üstünlük) başkalarından önce başarılmış olacak ve bu gelişmenin sağlayacağı nimetler de başkalarından önce devşirilebilecektir. Bu denetimin sonucundadır ki, daha çoğa, daha iyiye erişebilmenin teknik ve teknolojilerindeki gelişme, salt bireyler düzeyindeki arayışların, yönelimlerin, kişisel merakların sonucu olmaktan çıkmış; yönü ve kullanım biçimi, ekonomik gücü elinde toplayan toplum katmanlarınca belirlenir hâle gelmiş; bu bağlamda da giderek hızlanmıştır.

Ama şunu belirtmek gerekir ki, teknik/teknolojik gelişmenin belirli toplum katmanlarınca denetim altına alınması ve bunun sonucunda elde edilen ekonomik faydanın paylaşımında aslan payını o katmanların alması, bu gelişmenin ardındaki sözünü edegeldiğimiz kültürün salt o katmanların inhisarında kaldığı ve toplumun tamamına hiç yayılmadığı anlamına gelmez. Hangi toplumsal etkenlerin katalizörlüğünde olursa olsun, teknikte, teknolojide, bilimde geline aşama, toplumsal yaşama ve toplumu oluşturan bireylerin tamamının yaşamlarına damgasını vurur. Katmanlar arasındaki fark, geline aşamanın nimetlerinden yararlanabilmedeki ölçek farkıdır, bu nimetlere erişebilme farkıdır. Elbette bu fark belli dönemler, belli toplumlar ve belli şartlarda çok büyük de olmuştur; ne yazık ki, günümüzde de bunun böyle olduğu toplumlar çoğunluktadır.

Kanımız odur ki, Friedel’in ‘**iyileştirme kültürü**’ olarak tanımladığı teknik, teknolojik gelişmenin altında yatan kültür, yine onun söylediklerinden çıkarılabileceği gibi, zaman içinde Avrupa toplumlarının bütün katmanlarına nüfuz etmenin ötesinde, **kuşaktan kuşağa aktarımında da tam bir süreklilik kazandığı için** bu kıta, çağımıza damgasını vuran teknik / teknolojik ve bilimsel gelişmenin de merkezi ve bugün Batı uygarlığı olarak anılan uygarlığın doğup geliştiği yer olmuştur. Avrupa bu iç dinamiğiyledir ki, dünyanın başka coğrafyalarında daha önce kaydedilen teknik / teknolojik ve bilimsel gelişmeleri de özümseyip kendisine mal edebilmiş (izini kaybettiği Yunan bilimini İslâm’dan aktararak kendisine mal ettiği gibi) ve bunları o coğrafyalardaki

toplumlardan çok önce, bir üst düzeyde geliştirerek yeniden üretebilmiştir. Onun içindir ki, Batı uygarlığı gezegenimizin bütününe egemen olmuştur. Haftaya kendi özelimize geleceğim.

CBT. 30 Mart 2012